

Nejsem si jist, jestli to patří k zákonitostem novinářské práce, ale pomalu začínám mít dojem, že podstatné věci se odehrávají zásadně krátce před uzávěrkou. Minulý měsíc to bylo spuštění prvních dotací v novém programovacím období v rámci Operačního programu Podnikání a inovace. Tento měsíc se do čela událostí postavilo opět Ministerstvo průmyslu a obchodu a Czechinvest, ovšem v poněkud jiných souvislostech, než jaké by nažhavení čekatelé na dotace nadšeně vítali. Ale pěkně popořadě.

Dne 9. března pořádal Czechinvest seminář, na kterém představoval elektronické rozhraní pro podávání žádostí – eAccount a první dva nově otevřené programy Rozvoj a Marketing. Tento seminář byl určen pro poradenské společnosti, což jsem kvitoval jako velmi zajímavý tah. Prostřednictvím poradenských společností je možné na relativně malém prostoru zasáhnout významnou část konečných uživatelů. Co mne však přímo na místě konsternovalo, byly manipulace s některými podávanými informacemi. O co šlo?

Pokud chce jakýkoliv subjekt žádat o dotaci v rámci Operačního programu Podnikání a inovace, musí se nejprve zaregistrovat v eAccountu a tuto registraci stvrdit svým elektronickým podpisem. Ten dnes ještě hned tak někdo nemá, mnozí žadatelé z řad malých a středních podniků možná pořád ještě nemají ani dobrý přístup k rychlému internetu a vůbec je tu řada dobrých důvodů, proč by již tento první krok za žadatele mohl udělat jeho poradce. Proto není divu, že jedny z prvních dotazů, které byly vzneseny, se týkaly právě této možnosti. Možné to samozřejmě je, protože český právní řád zná institut zastoupení a plné moci. Odpověď pánů z Czechinvestu však byla k mému úžasu jednoznačná: NE!!! Registraci v eAccountu může provést výhradně žadatel a následně může poradci zpřístupnit aplikaci pro některé dílčí úkony. Až po několika opakovaných dotazech k témuž bylo konstatováno, že by vlastně bylo možné dodat plnou moc s úředně ověřeným podpisem a tím umožnit registraci již poradcům. A vysvětlení několikrát zopakované záporné odpovědi? Plná moc teoreticky připadá v úvahu, ale Czechinvest by **viděl rád**, kdyby registraci prováděli přímo žadatelé.

Proč se tady obšírně rozepisují o něčem, co by snad bylo možné považovat za banalitu či momentální nedorozumění? Protože to rozhodně nepovažuji za banalitu, ale za příznačný symptom chování českých dotačních úředníků. Tvořit pravidla nikoliv na základě platného právního řádu a potřeb rozumného čerpání dotačních prostředků, nýbrž na základě vlastních pocitů, přání a legislativní tvořivosti. A pokud snad to, co označuji za hrubou manipulaci, byla dobře míněná snaha, jak chránit hodné žadatele před zlými poradci, říkám toto. Jestliže by se dotační pravidla nastavila dostatečně jednoduše a transparentně, žádní poradci by v zásadě nebyly potřeba. Jenže my holt musíme být dotačními rekordmany, tak připravíme 24 operačních programů, kde různé týmy úředníků vytvářejí různá pravidla a různé způsoby čerpání tak, aby se v tom opravdu jen to prase vyznalo. Hlavně, že každý dostal ten svůj kousek písečku, na kterém si může hrabat.

K 31. březnu odvolal ministr Říman ředitele Czechinvestu Tomáše Hrudu, načež se začaly objevovat informace, kolik že zaměstnanců na protest podává výpověď. Zkoušel jsem volat na informační linku Czechinvestu a namátkově se pozeptat na novinky v několika programech. Tak zatím fungují a odpovědi se mi dostalo, ovšem i jako kritik některých kroků Czechinvestu považuji vzniklou situaci za dosti nešťastnou a z pohledu žadatelů za vyloženě nepříznivou. Nechci se zde však věnovat události, která má na jiných místech dostatečnou publicitu. V souvislosti s touto kauzou jsem si ale uvědomil jiné zajímavé souvislosti.

Jedním z důvodů odvolání měla být analýza 30 podpořených a 5 nepodpořených projektů, ze které jednoduše řečeno vyplynulo, že některé z podpořených projektů příliš kvalitní nebyly, zatímco některé z nepodpořených si snad prý tu podporu zasloužili. Inu, tomu se dá i věřit. Sám mám v záloze jeden krásný příklad nepodpořeného projektu, který je obdivován v zahraničí, jen doma nemá jaksi na různých ustláno. Pokud se nám v příštích měsících dotace mohutně nerozběhnou, čemuž upřímně řečeno nevěřím, rád vás tímto tragikomickým příběhem obšťastním.

Jinak výše zmíněnou analýzu prováděla společnost PricewaterhouseCoopers, což mi připomnělo jiný neveselý příběh, který se dotýká administrace projektů v oblasti lidských zdrojů. Pokud je váš projekt úspěšný a je vám přiznána dotace, musíte ji taky nějak pročerpat. Cožpak u investic, to je celkem pohodička. Pořídíte si stroj, administrátorovi předložíte jednu fakturu a je to. Ale u tzv. měkkých projektů, kde každý měsíc předkládáte horu výkazů k mzdovým nákladům, nejrůznějším drobným provozním nákladům a režím, tam by občas možná bylo lepší nechat si trhat nehty. Administrativní kontrolu u některých programů zajišťují také další organizace mimo implementační agentury. Tak se stalo, že např. pro program EQUAL byli jako administrátor vybráni PricewaterhouseCoopers. Začátek vypadal nadějně. Administrace se ujali znalí a schopní praktici, kteří dovedli příjemci pomoci a administrativu v maximální možné míře usnadnit při zachování dodržování základních pravidel. S přibývajícím časem zřejmě začali v PWC využívat pozice administrátorů jako líheň mladých talentů, kterým tuto práci předhodili na zkušenou. Vzniklá fluktuace sama o sobě jistě nepřispěla bezproblémové komunikaci s žadateli. Především se však požadavky administrátorů v poslední době přenesly do natolik absurdní noviny, že bych se snad měl omluvit všem jejich předchůdcům, že jsem je kdy častoval přízviskem byrokrat.

A na závěr mám pro dnešek jednu opravdovou perlu, která stojí za to. Nevylovil jsem ji já, byl jsem na ni upozorněn soukromou zemědělkyní paní Soukupovou z Kněžic. Všichni, kdo jste někdy tvořili nějaký projekt ucházející se o dotaci z evropských prostředků, jste dříve nebo později došli k místům, kde jste se museli vypořádat s tím, jak tento projekt přispívá k rovným příležitostem mužů a žen. Jedná se o jedno z takzvaných horizontálních kritérií, která se jednoduše prolínají všemi evropskými dotacemi. A teď si představte, že v rámci zemědělských dotací existuje program s názvem Předčasné ukončení zemědělské činnosti, jehož smyslem je podpořit starší zemědělce, aby předali svá hospodářství zemědělcům mladším. Kromě jiných podmínek je stanoveno, že žadatel (převodce) ke dni podání žádosti dosahuje věku alespoň 55 let a zároveň nedosahuje stanoveného věku pro nárok na starobní důchod. Jenže důchodový věk je u nás stanoven pro muže a ženy odlišně, u žen navíc závisí na počtu vychovaných dětí. Ženy tak podle těchto pravidel mají období, ve kterém se mohou rozhodnout o využití tohoto dotačního programu kratší než muži. A může dojít i k takovým absurditám, kdy žena, ročník 1947, která vychovala 5 dětí na dotaci vůbec nárok nezíská, neboť její věk pro nárok na starobní důchod je 54 roků a 8 měsíců. Přitom stejně stará bezdětná žena se může o čerpání dotace rozhodnout až do roku 2007 a stejně starý muž dokonce až do roku 2009. Mohlo by se zdát, že při tvorbě programu si autoři jen neuvědomili tyto souvislosti a v praxi bude pochybení napraveno. Jenže chyba lávky. Státní zemědělský intervenční fond, v jehož administrativní gesci zemědělské dotace jsou, dané podmínky hlídá a ženám žádosti o dotaci případně skutečně zamítá!!!